

SIMOLIKANEN

PANSSARIN-
TORJUNTA-
RITARIT

BAZAR

SIMO LIIKANEN

***PANSSARIN-
TORJUNTA-
RITARIT***

BAZAR

Bazar Kustannus
© Simo Liikanen ja Bazar Kustannus 2023
Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-831-4

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Esipuhe.....	9
Johdanto.....	11
Kiitokset.....	15

PANSSARINTORJUNTA – ENSIJÄRKYTYKSEN, KEHITYKSEN JA

TALVISOTA	17
Panssarintorjunta syntyi ensimmäisessä maailmansodassa ...	17
Suomalaisen panssarintorjunnan synty.....	23
Panssarintorjuntaritarin edeltäjät: panssarintorjunta talvisodassa	29
Vapaudenristin Mannerheim-risti, ritarit ja ulkomaiset verrokit	39
Korkeimpia kunniamerkkejä panssarintorjunnasta ulkomailla	41

PANSSARINTORJUNNAN JÄRJESTELY 1941 ..... 45 |

ETUSIVUN SOTILAS ..... 54 |

Täysosuman jälkeen tulta päin	54
-------------------------------------	----

PANSSARINTORJUNTA PUOLUSTUKSEN SELKÄRANKANA.... 68 |

Talvela viiletää kohti Syväriä.....	68
-------------------------------------	----

Puna-armeija aikoi murskata suomalaiset	69
JR 60 varautui vihollisvaunujen vastaanottoon	70
Panssarihyökkäys Tsokkilassa	72

PANSSARIEN VASTAHYÖKKÄYS HUOLTOTIELLÄ..... 81

Laatokkaa kohti sivujen suojana.....	81
--------------------------------------	----

PAKOTIEN PYSÄYTTÄJÄ 91

”Viipuri on pidettävä”	91
------------------------------	----

Viipurin portti lukossa.....	93
------------------------------	----

Alkulämmittelyä	96
-----------------------	----

Vihollisen kolonna ryntää päälle.....	98
---------------------------------------	----

PANSSARINTORJUNTAKIVÄÄRIT LUNASTAVAT

LUPAUKSENSA 106

Etulinjan panssarintorjuntaa.....	106
-----------------------------------	-----

Vapaaehtoisena vaunuja päin.....	107
----------------------------------	-----

Hyrskylän mutkan lukko	114
------------------------------	-----

Tuurista kiinni – panssarintorjuntakiväärit avaamassa tietä Petroskoihin.....	116
--	-----

UUDET PAKSUPANSSARISET TANKIT NUJERRETAAN

SISULLA 126

Yllätystörmääminen ratkeaa tulivoimalla	126
---	-----

Ritari Ovaskan soivat korvat.....	129
-----------------------------------	-----

Aina kannattaa kokeilla	134
-------------------------------	-----

TIUKKOJEN PAIKKOJEN JOHTAJAT 143

Joka lajin panssarintorjuntaa	143
-------------------------------------	-----

Kun tykit eivät pure ja vaunut ajavat aseisiin.....	149
---	-----

Lähtörjuntaryhmän tehemies.....	159
---------------------------------	-----

TUHOISA TUKIASE	164
Suojeluskunnan opeilla tykin taakse.....	172
KUOLEMA ILMASTA – ILMAVOIMIEN PANSsarINTORJUNTA ..	182
Talvisodan ontuvat esimerkit.....	182
Laivueittain Blenheimejä panssarien kimppuun.....	184
PANSsarINTORJUNTA JATKOSODAN HYÖKKÄYSVAIHEEN LOPUSSA	191
TANKKIEEN JA TORJUNTAVALINEIDEN KILPAJUOKSU KOVENI	195
Jokamiehen panssarinyrkki ja panssarinkauhu.....	199
Uusia saksalaisaseita Suomeen	201
Panssarintorjuntaoppia kaikelle jalkaväelle	204
Nyrkit ja kauhut Suomeen – mutta ei joukoille!	206
Puna-armeijan uudistuneet panssarivoimat	209
PANSsarINKAUHUN PÄIVÄ SIIRANMÄESSÄ	212
Puna-armeijan suurhyökkäys murtaa suomalaisten linjat....	212
Panssarintorjuntaritarin kuolema Siiranmäessä	214
Lähitorjuntaryhmä hautautuu	215
Päällikön varomattomuus kostautuu	218
Jalkaväkirykmentti 49:n lähitorjujat avuksi	220
Siiranmäki kestää.....	226
TYKKIKOMPPANIAN KANNAKSEN MITTAINEN VIIVYTYS	229
Ammattilaisetkaan eivät saa tankkeja pysäytettyä	229
Ritari Rytöniemi – divisioonan tykkikomppanian viivytys halki Kannaksen.....	235

PANSSARIRITARIT	249
Panssarit panssareita vastaan	249
TYKIT VAIHTUVAT NYRKKEIHIN JA KAUHUUN	257
Viipurin taistelusta ei ritariristejä jaettu	257
Sininen Prikaati ja panssarien polttajaiset	261
KADONNUT RITARI	270
Tali-Ihantalan lihamylly ja teräsmurskain	270
TYKKIEN TEHO - JA TUHO	280
Koukkaussuunnitelma suomalaisten selustaan	280
SAMMATUKSEN PAINEESSA NELJÄ RITARIA	290
Syväriiltä tuli lähtö.....	290
Karjalankylän alkusoitto.....	293
Sammatuksen polttopisteessä	297
JÄRJESTYS PITÄÄ OLLA MOTISSAKIN	315
Korpitaistelujen lähitorjunta.....	315
Panssarintorjuntaa johti konkari.....	316
Panssarit murtautuvat läpi.....	318
Panssarihälytys!	320
Panssarivaunujen isoäiti	322
Kaksintaistelu vaunumiehistön kanssa.....	324
RITAREISTA JA TEDISTAAN	326
Viitteet.....	333
Lähteet.....	353
Liitteet	361

ESIPUHE

Sota oli jalkaväkimiehelle ankaraa, ja armottominta taistelukentällä oli panssaritorjunta. Maavoimien väkevin etulinjan ase oli jo kauan ollut panssarivaunu. Sen miehistöä suojsi teräspanssari. Aseina oli yleensä tulivoimainen kanuuna ja pikakivääri, tai useampia. Panssarivaunun terästelat vetivät sen hankalienkin maastonkohtien halki. Halutessaan panssari miehet saattoivat yksinkertaisesti vain ajaa vihollistensa yli. Jälki ei ollut kaunista. Lisäksi oikein käytettynä panssarivaunut saattoivat murtautua syvälle puolustajan linjojen taakse ja saattaa koko rintaman sekasortoon. Panssarivaunu oli yksi kammoksutuimpia jalkaväkimiehen vastustajia.

Panssarivaunujen torjumiseksi taistelija joutui todella laittamaan itsensä likoon. Vähimmillään suojaa antoi vain maaston minkä antoi. Parhaimmillaan panssaritorjuntajän ja vaunun välillä saattoi olla panssaritorjuntatykin suojakilpi, mutta sekään ei täysin suojannut vaunukanuunan kranaateilta. Tehokkaat panssaritorjunta-aseet joko painoivat niin paljon, että ne jäivät pian panssarivaunujen saaliiksi, tai sitten olivat niin kevyitä, että niitä piti käyttää ilman suojaa melkein vaunun vierestä. Joka tapauksessa näillä välineillä oli vaunut pysäytettävä – muuten häämötti tappio tai tuho. Puolustus oli – ja on yhä – panssaritorjuntaa.

Panssarivaunuilla oli myös puutteensa. Monesti rohkeat panssarintorjujat saattoivat hääriä aivan vaunun vierellä ilman, että sisältä kukaan huomasi mitään. Ilman jalkaväen suojaa panssarivaunu on haavoittuvainen ja näkörajoitteinen. Onnistunut osuma saattoi saada panssarivaunun tuleen kerrasta, ja pakeneminen palavasta vaunusta onnistui miehistöltä harvoin.

Lopulta puntarissa oli tekniikka ja sitä käyttäneiden miesten tahto ja rohkeus.

Siitä kertoo tämä kirja Mannerheim-ristin ritarien esimerkkien kautta.

Tämä on toinen kirjani suomalaisista panssarintorjujista. Kirjassani *Panssarinmurskaajat. Panssarintorjunta talvi- ja jatkosodassa* (2014) pyrin kuvaamaan sotiemme panssaritorjuntaa tavallisten rivimiesten näkökulmasta. Aihe oli sotiamme koskevassa historiankirjoituksessa pahasti laiminlyöty. Kirjaan poimin mukaan myös muutaman ritarin. Tässä kirjassa minulla on kunnia kirjoittaa muidenkin panssarintuhoajaritaren tarinat.

Tätä kirjoitettaessa panssarintorjunta on jälleen mitä ajankohtaisinta. Helmikuusta 2022 lähtien sota Ukrainassa on käynyt kuumimmillaan. Ukrainalaiset ovat joutuneet ilman omaa syytään suurvaltanaapurinsa hyökkäyksen kohteeksi. Ukrainalaisten onnistumisten taustalla on suureksi osaksi ollut panssarintorjunta – sitä samaa vihollista vastaan, jonka panssarivaunut olivat vastassa omienkin sotiemme aikana noin 80 vuotta sitten.

Se saa suhtautumaan kirjassa käsiteltävien ritarien saavutuksiin suurella kunnioituksella.

Marsalkka Mannerheimin syntymäpäivänä ja
Puolustusvoimien lippujuhlapäivänä 4.6.2023
Simo Liikanen

JOHDANTO

Sota ei yhtä miestä kaipaa, sanotaan. Tämä kirja kertoo kuitenkin tapauksista, joissa yksi mies on ollut taistelun ratkaisevassa osassa – joskus yksin, joskus osana joukkoa, mutta silti aivan tapahtumien keskiössä. Ilman näitä miehiä kirjassa kuvattujen taistelujen lopputulos olisi saattanut olla kokonaan toinen.

Ritareista on kirjoitettu paljon ja lähestymistapoja on ollut monenlaisia. Tässä kirjassa tarkoitukseni on ollut kuvata panssarintorjuntaritarien taistelua ja sovittaa se ympärillä vallinneisiin raameihin. Lähestymistavan tarkoituksena on osoittaa, kuinka ritarien teot vaikuttivat taisteluun tai erosivat muista vastaavista tapahtumista. Sen vuoksi kirjassa ritarien kuvauksien yhteydessä on myös muita lyhyitä kuvauksia, joihin olen koettanut poimia panssarintorjuntamme historiasta sellaisia tapauksia, jotka vertautuvat toivoakseni valaisevasti ritarien toimintaan. Päähuomio on kuitenkin ritarien taisteluissa.

Kirjan kuvausten yhdistävä tekijä ritarien lisäksi on panssarintorjunta. Jos panssarintorjuntaritarien toimintaa esittelemällä saan tässä kirjassa kerrottua lukijalle jotain uutta suomalaisen panssarintorjunnan historiasta, on kirja osaltaan saavuttanut tavoitteensa.

Elämme aikaa, jossa Mannerheim-ristin ritareita ei enää voi henkilökohtaisesti haastatella. Jokainen 191 ritarista on

nukkunut ajasta iäisyyteen. Käytän kirjassa lähteinäni pääasiallisesti olemassa olevia ritarien omia kertomuksia, sotapäiväkirjoja ja silminnäkiäkuvauksia siinä määrin, kuin vain mahdollista aina on ollut. Tutkimuksista olen koettanut hyödyntää kaikkea viimeisen 80 vuoden aikana kirjoitettua. Myös neuvostoliittolainen ja venäläinen tutkimus on puitteiden piirtämisessä huomioitu.

Kirjallisuudesta ohittamaton on ollut Joppe Karhusen klassikkoteos *Taistelujen miehet* (1972). Lähdeteoksista tärkeitä ovat olleet Ilmari Hurmerinnan ja Jukka Viitasen toimittama *Suomen puolesta. Mannerheim-ristin ritarit 1941–1945* (1994) ja Seppo Porvalin *Talvisodan ritarit* (2013). Arvokkaita ovat olleet myös Heikki Lehtosen useat ansiokkaat tutkimukset. Tasoltaan vaihtelevat rykmenttien historioteokset kannattelevat puitteiden luomista, samoin kuin Ari Raunion ja Juri Kilinin yhteisteokset.

Väitetäänpä mitä tahansa, historiankirjoitus ei ole eksaktia tiedettä. Se on lähteiden perusteella syntyvää tulkintaa, jossa pitää osata suhtautua lähteisiin objektiivisesti. Samankin kertojan kertomukset ovat välillä ristiriitaisia. Vuosikymmenien saatossa kertomukset ovat voineet muuttua ja niihin on voinut tulla uutta ainesta. Tässä suhteessa vastuu kirjoituksista ja tulkinnoista on vain ja ainoastaan minulla.

Jos kirjoittaa panssarintorjijista, on kirjoitettava myös heidän vastustajistaan, panssarivaunuista ja panssarimiehistä. Sama koskee tietysti myös panssarinmurskaajien käyttämiä välineitä. Tässä teoksessa en sukella niiden teknisiin yksityiskohtiin enempää kuin asian selvyuden vuoksi uskon olevan tarvetta. Niistä kiinnostuneille – joihin itsekkin kuulun – on olemassa muita, ansiokkaampia teoksia.

Ritariksi nimitettiin yksilösuoritusten perusteella. Esityksiä oli paljon, eikä kaikista esitetyistä tullut ritareita. Ritareita ei nimitetty tasaisesti koko jatkosodan ajalta, kaikilta rintamilta tai kaikista joukoista. Ritariksi nimittämisen prosessi seuloi arkisen sotatyön pois ja korosti poikkeuksellisia yksilösuorituksia. Panssarintorjuntaritareita tarkastelemalla ei siksi synny kokonaiskuvaa sotiemme panssarintorjunnasta. Koetan tilkitä tapahtumakuvausten puutteita tässä suhteessa tarpeellisissa määrin. Koetan myös luoda väljää kertomusta, jossa panssarintorjuntaritarien tekemiset sitoutuisivat irrallisia tapahtumia paremmin yhteen.

Panssarintorjuntaritareita yhdistää Vapaudenristin Mannerheim-risti. Kunniamerkin esittelyn yhteydessä esittelen pikaisesti vastaavia kansainvälisiä kunniamerkkejä ja tapahtumia, joissa niitä on panssarintorjunnan saavutusten perusteella myönnetty.

Panssarintorjuntaritarit ovat pieni otos kaikista 191 ritarista. Panssarintorjunta oli pääasiassa etulinjan työtä. Panssarintorjuntaritarit olivat yleensä nuorempia kuin ritarit keskimäärin, eikä panssarintorjuntaritarien joukossa ole eversti- tai kenraalikuntaa ymmärrettävistä syistä. Se ohjaa kirjoittamista taistelukentälle ja konkreettisiin sotatoimien kuvauksiin jokaisen panssarintorjuntaritarin kohdalla. Toiston välttämiseksi aiheen käsittely voi tietyissä asioissa olla etupainotteista, ja parhaani mukaan olen koettanut tätä tasapainottaa.

Ritarien motivaatiota, arvoja, velvollisuudentuntoa, aseveljeyttä, henkilöön liittyviä ominaisuuksia ja taistelun tiimellyksen vaikutusta heihin on hankala käsillä olevilla lähteillä todeta. Olenkin pyrkinyt välttämään liiallista psykologisointia ja keskittyä enemmän tekoihin. Toivottavasti panssarintorjuntaritarien luonne paistaa toiminnan läpi.

KIITOKSET

Kiitän lämpimästi Mannerheim-ristin ritarien säätiötä kirjoittamiseen saamastani tuesta. Panssarimuseota ja Jalkaväkimuseota kiitän työhöni saamasta avusta. Teette arvokasta työtä yhteisen historiamme ja veteraaniperinteen säilyttämisessä, vaalimisessa ja elävänä pitämisessä.

Kiitän myös Kansallisarkistoa ja erityisesti Maanpuolustuskorkeakoulun ja Järvenpään kirjastoja. Kiitän Veikko Penttiä, Heikki Iisaloa ja Timo Iisaloa sekä muita ritarien sukulaisia avustanne ja huomioistanne.

Kiitän Timo Turusta, Jarkko Vihavaista ja Tuomas Kaarkoskea materiaaliavusta. Kiitos Heikki Lehtoselle käsikirjoutuksen kommentoinnista. Erityisesti kiitos Ilpo Jäppiselle ja Bazar-kustantamon tiimille – te mahdollistitte tämän kirjan.

PANSSARINTORJUNTA – ENSIJÄRKYTYS, KEHITYS JA TALVISOTA

PANSSARINTORJUNTA SYNTYI ENSIMMÄISESSÄ MAAILMANSODASSA

”Englantilaisten puolelta kuului mitä erikoisin kurnutus, hankaus ja kirs kunta aivan kuin jonkinlaisesta koneesta. Emme olleet koskaan kuulleet mitään niin pahaenteistä, selittämätöntä tai äänekästä”, muisteli saksalainen 23. baijerilaisrykmentin luutnantti elokuun 12. päivänä 1916.¹

Luutnantille selvisi kolmen yön jälkeen, mistä hänen kuulemissaan äänissä oli kyse. Elokuun 15. päivänä Sommassa taistelukentälle vyöryivät ensimmäiset brittien panssarivaunut.

”Vangit vaikuttivat olevan järkyttyneitä niistä. He sanoivat, etteivät olleet nähneet mitään sellaista, ettei se ollut sotaa vaan helvetillistä murhaa”, kertoivat brittiedustelijat saksalaisvankien todenneen ensikokemuksistaan panssarivaunujen kanssa.² Joko tykeillä tai konekivääreillä varustetut panssarivaunut pyyhkivät tulellaan saksalaisten juoksuhautoja ja ajoivat niiden yli. Saksalaisten etulinjan kiväärit ja konekiväärit eivät panssarivaunuja hidastaneet, ja joukot ajautuivat pakokauhuun.

Rintaman perinpohjaisen murtumisen esti oikeastaan vain muutama seikka. Panssarivaunujen menestys yllätti englantilaisetkin, eivätkä he olleet valmistautuneet täysin hyödyntämään saksalaisten sekasorrossa olleita puolustuslinjoja. Panssarivaunut heitettiin taisteluun myös ennen kuin niitä oli käytettävissä riittävän suuria määriä, jolloin menestykset jäivät alkuun paikallisiksi. Lopulta merkittävintä oli ehkä kuitenkin se, että uudet panssarivaunut olivat teknisesti alttiita monenlaisille vioille, eivätkä usein pystyneet ajamaan kovin pitkälle rikkoutumatta.³ Kaikki nämä tulivat kokemusten kasvaessa kuitenkin muuttumaan nopeasti.

Alkujärkytyksestä selviytyttyään jäi saksalaisten huoleksi kehittää välineet uuden sotakoneen pysäyttämiseksi. Etulinjan kivääri- ja konekiväärirituli ei ollut vaikuttanut vaunujen menoon. Kun pakokauhu oli vuonna 1916 alkanut väistyä,

Vuonna 1916 taistelukentälle vyöryivät englantilaisten kehittämät panssarivaunut. Kuvassa tykkiaseistettu Mark 1 -panssarivaunu. Alkujärkytyksen jälkeen saksalaiset oppivat torjumaan uudet englantilaisaseet ja kehittivät torjunta-aseet niitä vastaan. Kuva: Ernst Brooks.

Pian osoittautui, että uudet panssarivaunut olivat alttiita jo olemassa olleille aseille, kuten kenttätykeille. Ensimmäisten panssarivaunujen panssari ei kestänyt edes sopivassa kulmassa ammuttua kiväärin panssariluotia. Bundesarchiv, Bild 183-R27012 / CC-BY-SA, CC BY-SA 3.0 de, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5368361>.

saksalaiset oppivat tuntemaan tarkemmin panssarivaunujen ominaisuuksia. Aivan aluksi he vuosina 1916–1917 havaitsivat, että maahan kaivetut panssarihaudat ja murrokset pysäyttivät tehokkaasti ainakin ranskalaiset panssarivaunut. Kun vaunut oli saatu pysäytettyä, voitiin niitä ampua kenttätykeillä.⁴

Kesti aikansa ennen kuin saksalaiset huomasivat myös kevyempien aseiden purevan hitaiden ja panssariltaan suhteellisen ohuiden ja huonolaatuisten panssarivaunujen kuoreen. Vihollisen juoksuhautojen erilaisten kilpisuojien ampumiseen oli jo aiemmin käytetty 7,92 millimetrin teräsydämistä panssariluotia. Sen huomattiin otollisissa oloissa läpäisevän myös vaunujen panssarin. Niinpä niitä jaettiin ensiapuna niin kiväärimiehille kuin konekivääreillekin.⁵ Tällöin tosin isobritannialaiset olivat jo tuoneet taistelukentille

vankempia vaunumalleja, joihin panssariluodit eivät enää tehonneetkaan. Eräisiin ranskalaisiin vaunutyyppeihin ne silti yhä purivat. Jalkaväki ei kuitenkaan aina rojhennut ryhtyä panssarintorjuntaan pelkillä kivääreillä tai konekivääreillä, sillä läpäisy oli epävarma ja vaati sopivaa iskukulmaa. Parempia välineitä tuli saada.

Hätäkeinoina jalkaväelle esitettiin myös useammasta käsikranaatista yhteen sidotun käsikranaatinipun heittämistä panssarivaunuja päin. Useamman kranaatin yhtäaikainen räjähdys pystyi puhkaisemaan otollisissa oloissa joko vaunun panssaroinnin tai katkaisemaan sen telan. Heittoetäisyydeltä käytetty sinällään hyvä torjuntamenetelmä ei kuitenkaan käyttäjiensä joukossa levinnyt alkuun yleiseksi.⁶ Kilpailu panssarivaunujen ja panssarintorjunnan välillä oli kuitenkin alkanut.

Saksalaiset huomasivat, ettei panssarivaunujen pysäyttäminen ja tuhoaminen sopinut kenelle tahansa. Se vaati kylmähermoisia, tehtävään soveltuvia taistelijoita ja erikoistumista. Vuodenvaihteessa 1917–1918 saksalaiset ryhtyivät perustamaan tarkoitukseen varattuja, erityisiä tankintuhoajaryhmiä. Niiden aseina panssarivaunuja vastaan olivat kuitenkin yhä pääasiassa vain kasapanokset.⁷ Kun Saksan ylijohdo huomasi, että rintamajoukot kykenivät jotenkuten pärjäämään uusia hyökkäysaseita vastaan, heidän huomionsa panssarintorjuntaan väheni. Sekin tulisi vuoden 1918 kuluessa muuttumaan.

Usein ongelmien kasvaessa niiden ratkaisuun käytettävät välineetkin kasvavat. Tämä piti paikkansa myös saksalaisten taistelussa panssarivaunuja vastaan. Ensimmäinen varsinainen panssarintorjunta-ase oli kivääri. Mauserin tehdas kehitti keväällä 1918 käyttöön tulleen uuden panssarintorjuntakiväärin,

eikä se rakenteeltaan juuri eronnut jalkaväen jo käyttämästä 8 millimetrin kivääristä muuten kuin kooltaan – kivääri oli esikuvaansa järeämpi ja usein ampujaansa pidempi.⁸

Mauserin Tankgewähr M1918:n kaliiperi oli 13,2 millimetriä, pituus oli 169 senttimetriä ja paino 18,5 kilogrammaa. Kokonsa vuoksi siihen oli asennettu kiinteästi haaratuki tukin etuosaan. Oleellista oli, että melkein käyttäjiensä mitaisen kiväärin luoti pystyi läpäisemään vielä 300 metrin päästä 15 millimetriä panssariterästä. Se riitti periaatteessa jokaisen käytössä olleen ympärysvaltojen vaunun panssarin läpäisyyn. Uusia jokamiehen panssarintorjunta-aseita valmistettiin runsaasti, 18 500 kappaletta.⁹

Suurempi ase oli tietysti tehokkaampi. Käyttäjälleen se tarkoitti aseensa voimakasta potkua laukaistaessa. Nopeasti ammuttaessa kiväärin piippu kuumentui liikaa jo kymmenen perättäisen laukauksen jälkeen. Uudella panssarintorjuntakiväärillä piti myös osua panssarivaunuja lähes kohtisuoraan, jotta luoti olisi läpäissyt panssarin eikä kimmonnut kipi-
noiden vaunun kyljestä. Koska aseensa käyttäjien koulutus oli nopea, ei moni rohjennut jäädä joko voimakasrekyyllisen aseensa tai panssarivaunujen murjomaksi. Ase oli käyttäjien mielestä tehoton ja vastustajien mielestä vähäinen uhka. Ympärysvallat saivat sotasaaliiksi useita panssarintorjuntakiväärejä ilman, että niillä oli ammuttu laukaustakaan.¹⁰ Panssarintorjuntakiväärillä pysäytettyjen vaunujen määräksi onkin arvioitu mieluummin kymmeniä kuin satoja.¹¹

Ympärysvaltojen panssarivaunuarsenaali kasvoi nopeasti, ja tankkeja alkoi esiintyä rintamilla useita satoja kerrallaan. Saksalaisten oli pakko alkaa kiinnittää panssarintorjuntaan enemmän huomiota. Merkkinä siitä yhtymien esikuntiin nimitettiin asiasta vastuulliset panssarintorjuntaupseerit.¹²

TELAKETJUJA UHMANNEET RITARIT

Panssarintorjunta oli hurjinta, mihin yksittäinen jalkaväkimies saattoi toisessa maailmansodassa joutua. Vastassa olleet panssarivaunut olivat hirvittäviä aseita: ne oli varustettu tykillä ja konekivääreillä, ja ne kulkivat moottorit mylvien kaiken edellään murskaavilla telaketjuilla.

Panssarintorjuntaan erikoistunut sotahistorioitsija Simo Liikanen on koonnut tähän teokseen arvostetun Mannerheim-ristin saaneiden panssarintorjuntamiesten huimat taistelutarinat, jotka on taustoitettu senhetkisen sotatilanteen näkökulmasta. Tarinoiden kuvaamisessa on käytetty kaikkia saatavilla olevia lähteitä: sotapäiväkirjoja, taistelukertomuksia, haastatteluja, dokumentteja sekä tutkimuksia Suomesta ja Venäjältä. Tuloksena on valokuvien tukema, vaikuttava tarinakokoelma suomalaisten sotilaiden kylmämäpöisimmästä eliitistä.

9 789523 768314

99.139 / ISBN 978-952-376-831-4

BAZAR www.bazarkustannus.fi

Kansi Mika Tuominen / Kuvat SA kuva